

ผักเบี๋ยใหญ่

ชื่อสามัญไทย ผักเบี๋ยใหญ่ ผักตาโค้ง ผักเบี๋ยเหลือง ผักอีหลู

ชื่อพื้นเมืองปัตตานี ผักเบี๋ย

ชื่อสามัญอังกฤษ Purslane

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Portulaca oleracea* L.

วงศ์ Portulacaceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

ผักเบี๋ยใหญ่เป็นพืชขนาดเล็ก ลำต้นกลมราบน้ำ แตกแขนงแผ่เลื้อยไปตามผิวดินและซูลายยอดสูงขึ้นประมาณ 10-30 เซนติเมตร ลำต้นสีเขียวปนแดงหรือม่วงปนแดง ใบเป็นใบเดี่ยวออกจากลำต้นและกิ่งแบบตรงกันข้ามแบบสลับ มีขนาดเล็ก อราบน้ำ ใบรูปไข่กลม ปลายใบมนป้าน โคนใบสอบ ก้านใบสั้น ใบหนาเป็นมัน ยาวประมาณ 1-3 เซนติเมตร กว้างประมาณ 0.5-1.5 เซนติเมตร หลังใบสีเขียวแก่ ท้องใบสีแดงตามเส้นใบและขอบใบ ดอกเป็นดอกเดี่ยวแต่จะออกเป็นกลุ่มประมาณ 3-5 ดอก ออกตามปลายยอดและซอกใบ กลีบเลี้ยงสีเขียว กลีบดอกสีเหลือง ผลเป็นรูปทรงกลม เมื่อแก่สีเหลือง เมื่อผลแตกจะมีเมล็ดสีดำเทา

ผักเบี๋ยใหญ่มักพบได้ทั่วไปตามคูน้ำ ที่นา ถนน พื้นที่ขึ้นแฉะและที่รกร้างว่างเปล่า

ประโยชน์ทางยา

ผักเบี๋ยใหญ่ทั้งต้นใช้แก้พิษ เลือดออกตามไรฟัน หนองใน แผลบวมอักเสบ ริดสีดวงทวาร และแผลเปื่อยเน่า ใบใช้รักษาแผลอักเสบ ไอและอาการขัดเบา เมล็ดใช้เป็นยาถ่ายพยาธิ

ประโยชน์ในตำรายารักษาบิดถ่ายเป็นเลือด จากเอกสารสมุนไพร

ต้นผักเบี๋ยใหญ่สด 550 กรัม ล้างให้สะอาดนำไปนึ่ง 3-4 นาที แล้วตำดินเอาน้ำประมาณ 150 มิลลิลิตร ใช้กินวันละ 3 ครั้ง ๆ ละ 50 มิลลิลิตร

ประโยชน์ในตำรายาของหมอพื้นบ้าน

ผักเบี๋ยใหญ่ทั้งต้นต้มกินน้ำ เพื่อขับปัสสาวะ แก้ไข้ร้อน

เล็บเหยี่ยว

ชื่อสามัญไทย เล็บเหยี่ยว เล็บแมว หนามเล็บแมว หมากหนาม

ชื่อพื้นเมืองปัตตานี หยับยี่ว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ziziphus oenoplia* Mill.

วงศ์ Rhamnaceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

เล็บเหยี่ยวเป็นไม้เถาขึ้นต้นขนาดกลาง มีหนามแหลมคมทั่วทั้งต้น ใบเป็นใบเดี่ยวรูปทรงกลม โคนใบเรียวด้านท้องใบมีขนขึ้นปกคลุม ด้านหลังใบสีเขียวเข้ม ดอกมีขนาดเล็ก ช่อดอกรูปทรงกลม ผลลักษณะกลม ผิวนอกสีเขียวเป็นมัน เมล็ดรูปรียาวตรงกลางใหญ่

เล็บเหยี่ยวพบได้ทั่วไปตามที่รกร้างริมถนน

ประโยชน์ทางยา

ผลใช้แก้ไอทำให้ชุ่มคอ รากใช้ขับปัสสาวะ แก้มดลูกพิการ แก้ฝีในมดลูก เบาหวาน
ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

เถาเล็บเหยี่ยวผสมกับน้ำสารกินแก้โลหิตเป็นพิษ

โกกงางใบเล็ก

ชื่อสามัญไทย โกกงางใบเล็ก โกกงาง พังกาทราย กงกาง พังกาใบเล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Rhizophora apiculata* Blume

วงศ์ Rhizophoraceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

โกกงางใบเล็กเป็นพืชขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ใบมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมเข็ม ระบบรากเป็นรากอากาศและเป็นส่วนที่ใช้ในการพยุงลำต้น

โกกงางพบได้ทั่วไปตามป่าชายเลนทั่วไป

ประโยชน์ทางยา

เปลือกโกกงางใช้เป็นยาแก้ท้องร่วง บิด ใช้ห้ามเลือดและรักษาแผลเรื้อรัง

ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

แก่นและเนื้อไม้โกกงางใบเล็กต้มกินน้ำบำรุงกำลังและเส้นเอ็น

โกกงางใบใหญ่

ชื่อสามัญไทย โกกงางใบใหญ่ โกงถอน กางเกง ลาน พังกาหัวสุม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Rhizophora mucronata* Poir

วงศ์ Rhizophoraceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

โกกงางใบใหญ่มีลักษณะเหมือนโกกงางใบเล็กเกือบทุกประการจะมีลักษณะแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ ใบ และลำต้นมีขนาดโตกว่าโกกงางใบเล็กเล็กน้อย

ประโยชน์ทางยา

เปลือกโกกงางใช้เป็นยาแก้ท้องร่วง บิด ใช้ห้ามเลือดและรักษาแผลเรื้อรัง
ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

แก่นและเนื้อไม้โกกงางใบใหญ่ต้มกินน้ำบำรุงกำลังและเส้นเอ็น

ยอ

ชื่อสามัญไทย ยอ แยะใหญ่ ยอบ้าน มะตาเสือ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Morinda citrifolia* L.

วงศ์ Rubiaceae

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาและชีววิทยา

ยอเป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก มีการแตกกิ่งก้านสาขาไม่มาก ทรงพุ่มสูง 1-6 เมตร ผิวลำต้นสีน้ำตาล ใบเป็นใบเดี่ยวรูปมนรี ปลายและโคนใบแหลมขอบใบเป็นคลื่น ผิวสีเขียว เรียบเป็นมัน ดอกเป็นดอกช่อ ออกตามง่ามใบ ช่อดอกยาว 2-4 เซนติเมตร ดอกมีขนาดเล็ก สีขาว โคนกลีบดอกหลอมรวมกันเป็นหลอดปลายแยก เป็น 5 กลีบ ผลรูปทรงกลม ผิวจะมีตุ้มรอบ ๆ ผล อ่อนสีเขียว ผลแก่สีเหลือง ภายในมีเมล็ด 1 เมล็ด

ยอพบได้ทั่วไปในที่รกร้างว่างเปล่าที่แสงแดดส่องถึง ชอบขึ้นในดินที่เป็นดินทราย

ประโยชน์ทางยา

ใบยอใช้กินรักษาโรคกระษัย ดอกช่วยขับลม ขับน้ำคาวปลา รากใช้เป็นยาระบาย รักษาวัณโรค

ประโยชน์ในตำรับยาของหมอพื้นบ้าน

ลูกยอตากแห้งต้มกินน้ำแก้ไอเจ็บ